

, dnia 25.10.2024 r.

Wnioskodawca:

Adresat:

Minister Sprawiedliwości

Adam Bodnar

al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa

PETYCJA

w przedmiocie konieczności stosowania i uwzględniania przez sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

(1)

Działając w trybie przepisów ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U.2018.870 t.j. z dnia 2018.05.10) zwracam się z prośbą o zajęcie przez Ministerstwo Sprawiedliwości, stanowiska mającego na celu zwrócenie uwagi na zaistniałą zarówno w orzecznictwie sądów powszechnych jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego (w zasadniczej większości przez składy uformowane przez osoby, których status jako sędziów jest kontestowany z uwagi na tryb ich powołania) problem braku uwzględniania i stosowania w wydawanych orzeczeniach - dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu oraz kierowanych do niego przez polskie sądy pytań prejudycjalnych.

(2)

Zarysowany powyżej problem, jaki dostrzega wnoszący petycję, jest konsekwencją wydania przez Sąd Najwyższy (w kontestowanych składach) 2 następujących po sobie uchwał t.j. uchwały z dnia 8 maja 2024 o sygn. akt III CZP 142/22¹ i uchwały z dnia 9 września 2024 r. o sygn. akt III CZP 65/23² - które zdaniem części przedstawicieli doktryny (w przeważającej części posiadający poglądy zbieżne z tymi prezentowanymi przez zakłady ubezpieczeń) porządkują obszar spraw dotyczących dochodzenia odszkodowań majątkowych, zapewniając stabilność i pewność stosowania prawa - podczas gdy efekt ten (na co wskazuje wnoszący petycję - i co wynika z jego praktyki zawodowej w tego rodzaju sprawach) nie jest uzyskiwany.

¹ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2024 r., III CZP 142/22 (LEX nr 3712282)

² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2024 r. III CZP 65/23 (LEX nr 3754128).

podstawie tego art. 18 - wyłączeniem lub ograniczeniem wynikającego z owego art. 3, spoczywającego na ubezpieczycielu obowiązku pokrycia w pełni odszkodowania, jakie osoba odpowiedzialna za szkodę powinna zapewnić poszkodowanemu z tytułu poniesionej przez tego ostatniego szkody.

c) Według TSUE warunki od których Ubezpieczyciele uzależniają wysokość należnego poszkodowanym odszkodowania pieniężnego (w granicach zasady pełnego odszkodowania) takie jak wykonanie naprawy pojazdu po szkodzie i wykazanie kwoty takiej naprawy lub jego sprzedaż (cena sprzedaży) (które zostały wskazane wprost w odesłaniu prejudycjalnym sądu krajowego tj. Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, I Wydział Cywilny jako warunki istotne które pozytywnie wpływają na sposób realizacji roszczenia bezpośredniego poszkodowanych a tym samym miałyby zdaniem sądu odsyłającego pozytywny wpływ na ochronę słuszných interesów poszkodowanych - zdaniem wnoszącego petycję warunki te takiego skutku nie wywołują) (patrz: Postanowienie Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2021 r. I C 2749/20, LEX nr 3320801; pkt. 7 odesłania prejudycjalnego⁵)

- skutkują tym, że w ramach bezpośredniego roszczenia dochodzonego na podstawie art. 18 dyrektywy - następuje wyłączenie lub ograniczenie wynikającego z art. 3 dyrektywy, spoczywającego na ubezpieczycielu obowiązku pokrycia w pełni odszkodowania (m.in. wynikająca z Kodeksu Cywilnego zasada pełnego odszkodowania), jakie osoba odpowiedzialna za szkodę powinna zapewnić poszkodowanemu z tytułu poniesionej przez tego ostatniego szkody (pkt. 39, 40 i 47 oraz pkt. 2 sentencji wyroku TSUE z dnia 30.03.2023 r. sygn. C-618/21 w zw. z pkt. 62 opinii Rzecznika Generalnego).

d) TSUE stwierdził, że przepis art. 18 dyrektywy 2009/103/WE nie stoi na przeszkodzie temu, aby prawo krajowe przewidywało, że uzyskanie naprawienia szkody poprzez bezpośrednie roszczenie poszkodowanych wobec ubezpieczyciela może polegać wyłącznie na świadczeniu o charakterze pieniężnym. Zdaniem TSUE z motywu 30 tej dyrektywy wynika, że przedmiotem takiego roszczenia może być jedynie spełnienie przez ubezpieczyciela osoby odpowiedzialnej – bezpośrednio na rzecz poszkodowanego – świadczenia, jakie ten ubezpieczyciel byłby zobowiązany spełnić na rzecz swojego ubezpieczonego w granicach umowy ubezpieczenia. Jeżeli zatem świadczenie ubezpieczyciela określone w umowie ubezpieczenia ma charakter wyłącznie pieniężny, art. 18 dyrektywy 2009/103/WE nie stoi na przeszkodzie temu, aby przedmiotem bezpośredniego roszczenia dochodzonego przez poszkodowanego od ubezpieczyciela była obligatoryjnie wypłata odszkodowania pieniężnego bez jego ograniczania warunkami innymi niż wynikające z umowy ubezpieczenia.

⁵ Postanowienie Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2021 r. I C 2749/20, LEX nr 3320801

charakter pieniężny - co kłóci się ze stanowiskiem prezentowanym w przedmiotowym zakresie przez Sąd Najwyższy w przywołanych uchwałach.

(6)

Wobec powyższego, zdaniem wnoszącego petycję nie może dochodzić do sytuacji, że państwa członkowskie (sądy krajowe, które są związane wykładnią prejudycjalną TSUE) wykonując swoje kompetencje w obszarze obowiązkowych ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, wykonują je w sprzeczności z prawem Unii Europejskiej.

Przepisy krajowe regulujące kwestie odszkodowań wynikających ze szkód komunikacyjnych do których zastosowanie znajduje dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. nie mogą zatem pozbawiać przepisów prawa unijnego - skuteczności (effet utile) w szczególności wyłączając z urzędu lub ograniczając w nieproporcjonalny sposób prawo poszkodowanego do uzyskania odszkodowania z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej związanej z ruchem pojazdów mechanicznych (vide: wyrok TSUE z dnia 20.05.2021 r., K.S., C-707/19, ECLI:EU:C:2021:405, pkt. 26 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok TSUE z dnia 10.06.2021 r., Van Aemeyde Espana C-923/19, ECLI:EU:C:2021:475, pkt. 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

(7)

a) Przywołane powyżej wyroki TSUE (głównie wyrok C-618/21 oraz przywołane w jego treści inne judykaty tego sądu) są niestety w większości przypadków pomijane i ignorowane przez sądy powszechne jak i Sąd Najwyższy (w zasadzie wyłącznie przez osoby powołane do tego Sądu w sposób niezgodny z prawem - co w ocenie wnoszącego jest zastanawiające i co ten poddaje pod ocenę Ministerstwa w zakresie przyczyn takiego podejścia tych osób do danej materii) w sprawach dotyczących odszkodowań komunikacyjnych.

b) Ponadto skoro sąd krajowy zdecydował się wystąpić z pytaniem prejudycjalnym (z kwestią szczegółowo opisaną w Postanowieniu Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2021 r., I C 2749/20) to znaczy, że waga i znaczenie przedmiotowego zagadnienia miała wtedy i ma obecnie wyjątkową doniosłość i znaczenie dla spraw sądowych go dotyczących i rozpoznawanych przed sądami krajowymi. Wydaje się zatem zastanawiające dlaczego mimo doniosłości przedstawionego zagadnienia i jego rozstrzygnięcia przez TSUE - sądy krajowe bagatelizują jego treść.

c) Zdaniem wnoszącego petycję, udzielenie kategorycznej odpowiedzi przez TSUE (w zakresie wykładni prejudycjalnej wskazanych przepisów dyrektywy implementowanych do polskiego porządku prawnego) powinno co najmniej wywołać refleksję po stronie sądów

poszkodowanych w kolizjach drogowych, do czego przyczynia się m.in. brak uwzględniania orzecznictwa TSUE.

e) Reasumując, w ocenie wnoszącego petycję w demokratycznym państwie prawa, obchodzącym niedawno uroczystości związane z okrągłą rocznicą wstąpienia do Unii Europejskiej nie może dochodzić do sytuacji, że sądy krajowe wydają sprzeczne z prawem orzeczenia, co jest implikacją tego, że ze względu na natłok pracy i obowiązków (co jest wynikiem działań podejmowanych w ostatnich latach przez władzę wykonawczą i ustawodawczą) traktują powierzone im sprawy (dotyczące roszczeń bezpośrednich kierowanych do zakładów ubezpieczeń) w sposób powierzchowny i mało wnikliwy, w szczególności bez uwzględniania obowiązującego w tej materii orzecznictwa TSUE, z naruszeniem praw osób poszkodowanych - przy jednoczesnym nadmiernym uprzywilejowaniu i tak posiadających już przewagę (kadrową, finansową a nawet polityczną) nad tymi pierwszymi - zakładów ubezpieczeń.

Mając na względzie powyższe, doprecyzowując petycję, zwracam się z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie poprzez:

- podjęcie stosownych działań w celu ujednolicenia orzecznictwa sądowego w omawianym zakresie, w szczególności poprzez uwzględnienie i stosowanie w rozstrzyganych sprawach dorobku orzeczniczego TSUE i kierowanego do niego pytania prejudycjalnego (wyrok TSUE z dnia 30.03.2023 r. C-618/21; odesłanie prejudycjalne - postanowienie Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2021 r., I C 2749/20);
- podjęcie i zainicjowanie stosownych działań legislacyjnych służących m.in. wyeliminowaniu wątpliwości interpretacyjnych dotyczących obowiązku uwzględniania orzecznictwa TSUE, co pozwoliłoby ujednolicić orzecznictwo sądów powszechnych - a w rezultacie zagwarantować skuteczność prawa unijnego (effet utile);
- zajęcie stanowiska wobec wykładni prejudycjalnej o jakiej mowa w wyroku TSUE z dnia 30.03.2023 r. (C-618/21) i jej wpływu na praktykę stosowania prawa w omawianym zakresie przez sądy krajowe;